

The Holy See

TERTIO MILLENNIO ADVENIENTE

II. János Pál pápa apostoli levele
a harmadik évezred küszöbén
a püspökökhöz, a papokhoz és a hívekhez
a 2000. év
jubileumának előkészítéséről

Bevezetés

I. „Jézus Krisztus ugyanaz tegnap és ma...” (Zsid 13,8)

II. A 2000. év jubileuma

III. A Nagy jubileum előkészítése

IV. A közvetlen közeli előkészület

A) Az előkészület első szakasza

B) Az előkészület második szakasza

Az első év: Jézus Krisztus

A második év: a Szentlélek

A harmadik év: az Atyaisten

C) Maga az ünneplés

V. „Jézus Krisztus ugyanaz... és mindörökké” (Zsid 13,8)

Jegyzetek

Bevezetés

Főtisztelendő Püspökök Testvéreim!

Kedves Fiaim és Leányaim Krisztusban!

1. A HARMADIK ÉVEZRED KÖZELEDTÉVEL az újkori időszámításban önkéntelenül Pál apostol szavaira gondolunk: „Amikor elérkezett az idő teljessége, Isten elküldte a Fiát, aki asszonytól született”, *Az idő teljessége egybeesik az Ige, az Atya egylényegű Fia Megtestesülésének misztériumával* és a világ Megváltásának misztériumával. Szent Pál levelének e részében hangsúlyozza, hogy Isten Fia asszonytól született, a törvény alatt született, s a világba jött, hogy a törvény alatt élőket megváltsa, hogy a fogadott fiúságot elnyerhessék. És hozzáteszi: „Mivel Isten fiai vagytok, a Fia Lelkét árasztotta szívünkbe az Isten, aki így szólítja Őt: Abba! Atya!” Véggkövetkeztetése valóban vigasztaló: „Tehát nem vagy többé szolgál, hanem fiú, s ha fiú, akkor Isten kegyelméből örökös is”.

A Megtestesülés misztériumának ez a szentpáli bemutatása magában foglalja *a Szentháromság misztériumának kinyilatkoztatását s a Fiú küldetésének a Szentlélek küldetésében való folytatását*. Isten Fiának megtestesülése, fogantatása, születése föltételei a Szentlélek elküldésének. Szent Pál szavai így láthatóvá teszik a megváltó Megtestesülés misztériumának teljességét.

JÉZUS KRISZTUS UGYANAZ TEGNAP ÉS MA

2. Szent Lukács evangéliumában részletesen elbeszéli Jézus születésének körülményeit: „Azokban a napokban történt, hogy Augustus császár rendeletet adott ki, hogy az egész földkerekséget írják össze... Mindenki elment a maga városába, hogy összeírják. József is fölment Galilea Názáret nevű városából Júdeába, Dávid városába, Betlehembe, hogy összeírják feleségével, Máriával együtt, aki áldott állapotban volt. Ott-tartózkodásuk alatt elérkezett a szülés ideje. Mária megszülte elsőszülött Fiát, bepólyálta és jászolba fektette, mert nem jutott nekik hely a szálláson.”

Így teljeseedett be, amit az angyali üdvözlétkor Gábor angyal előre megmondott. E szavakkal fordult a názáreti Szűzhöz: „Üdvözlégy, kegyelemmel teljes, az Úr van teveled”, E szavak zavarba hozták Máriát, ezért a isteni Hírnök sietve hozzátette: „Ne félj, Mária, mert kegyelmet találtál Istennél. Gyermekeket fogansz, fiút szülsz és Jézusnak fogod elnevezni. Nagy lesz Ő, s a Magasságbeli Fiának fogják hívni... A Szentlélek száll tereád és a Magasságbeli ereje borít be árnyékával. Ezért a születendő Szentet is Isten Fiának fogják hívni.” Mária minden tétovázás nélkül így válaszolt az angyali hírré: „Íme, az Úr szolgálóleánya, legyen nékem a te igéd szerint.” Mióta ember van a földön, soha nem függött még ilyen súlyos dolog a teremtett ember beleegyezésétől.^[1]

3. Szent János evangéliuma prológosában egyetlen mondatban fogja össze a Megtestesülés misztériumának egész mélységét. Ezt írja: „*És az Ige testté lett, és közöttünk lakozott*, és mi láttuk az Ő dicsőségét, mint az Atya egyszülöttének dicsőségét, aki telve van kegyelemmel és igazsággal.” Szent János számára Jézus fogantatásában és születésében valósul meg az Atyával egylényegű örök Ige Megtestesülése.

Az evangélista az Igéről beszél, aki kezdetben Istennél volt, aki által minden teremtett, ami csak létezik; az Igéről, akiben élet volt és az élet volt az emberek világossága. Az egyszülött Fiúról, aki Isten az Istentől. Pál apostol az egyszülött Fiút „minden teremtmény elsőszülöttjének” nevezi. Isten a világot az Ige által teremti. Az Ige az örök Bölcsesség, Isten Gondolata és lényegi Képe, „dicsőségének ragyogása és lényegének képmása”, Ő, aki öröktől fogva az Atyától született, s akit az Atya öröktől fogva szeret, mint Isten az Istentől, Világosság a Világosságtól, öröktől fogva kezdete és őstípusa mindannak, amit Isten az időben teremtett.

Az a tény, hogy az örök Ige az idő teljességében teremtményi állapotot öltött magára, a 2000 évvel ezelőtt Betlehemben történt eseménynek egyedülálló *kozmoszus jelentést* ad. *Az Igének köszönhetően mutatkozik a teremtmények világa „kozmosznak”, azaz rendezett világegyetemnek, és ugyancsak az Ige megtestesülése újítja meg a teremtés kozmoszus rendjét.* Az Efezusi levél beszél a tervről, melyet Isten Krisztusban határozott meg, hogy „elérkezik az idő teljessége és Krisztusban mint Főben *újra egyesít* mindent, ami a mennyben és a földön van”.

4. Krisztus, a világ Megváltója *az egyetlen Közvetítő Isten és az emberek között*, és nem adatott más név az ég alatt, melyben üdvözlünk lehetne. Az Efezusi levélben olvassuk: „Őbenne nyertük el a megváltást a vére árán és bűneink bocsánatát bőséges kegyelme folytán. Isten végtelen bölcsességében és megértésében gazdagon árasztotta ránk... tudunkra adta ugyanis akaratának titkát, azt az Őbenne meghatározott jóságos tervét...” Tehát Krisztus, az Atyával egylényegű Fiú az, *aki kinyilatkoztatja Isten tervét az egész teremtésre, s különösen az emberre vonatkozóan.* Miként a II. Vatikáni Zsinat meggyőzően mondja: Ő „tárja föl teljesen az embernek magát az embert, s ismerteti meg vele nagyszerű hivatását.”^[2] E hivatást az Atya és az Ő szeretete misztériumának kinyilatkoztatásával mutatja meg. „A láthatatlan Isten képmása”, Krisztus tökéletes ember, aki visszaállította Ádám gyermekeiben a bűn által elcsúfított istenhasonlóságot. Az Ige isteni személye által magára vett és minden bűntől mentes emberi természetében az összes ember közös emberi természete a legmagasabb emberi méltóságra emeltetett: „Isten Fia a Megtestesüléssel *bizonyos módon minden emberrel egyesült.* Emberi kézzel dolgozott, emberi értelemmel gondolkodott, emberi akarattal cselekedett és emberi szívvel szeretett. Szűz Máriától születvén valóban egy lett közülünk, mindenben hasonló hozzánk, a bűnt kivéve.”^[3]

5. Isten Fia a legnagyobb alázatosságban „lett egy közülünk”, ezért nem csoda, hogy a profán történetírás, melyet a zajosabb események és a látványosabb személyiségek érdekelnek, kezdetben alig figyelt föl rá. Csak utalásokat találunk pl. Josephus Flavius 93-94-ben írt *A zsidók története* c. művében^[4]; s főleg Tacitusnak 115-120 között írt *Annaléseiben*. Amikor Tacitus Róma 64-ben történt égéséről beszél, melyet Néró gonoszul a keresztényekre hárított, kifejezetten említi Krisztust, akit „Tiberius császár idején Poncius Pilátus helytartó kivégeztetett.”^[5] Svetonius is Claudius császárnak körül írt életrajzában arról tudósít, hogy Rómából elűzték a zsidókat, mert „egy bizonyos *Kresztosz* hatására gyakran lázadoztak.”^[6] A szöveget értelmezők körében általános a meggyőződés, hogy Jézus Krisztusról van benne szó, aki miatt a római zsidóságban

vita támadt. A kereszténység gyors elterjedésének bizonyága a fiatalabb Plinius levele, melyet mint Bitinia kormányzója 111-113 között Trajanus császárhoz intézett, s arról ír, hogy a keresztények szokásuk szerint „meghatározott napon hajnal előtt összegyűlnek, hogy Krisztusnak mint Istennek énekeljenek”.^[7]

Mindazonáltal azt a nagy eseményt, melyet a nem keresztény történészek épp csak megemlítenek, az Újszövetség könyvei részletesen elmondják. E könyvek a hit dokumentumai ugyan, de nem kevésbé figyelemreméltók mint történeti források. Ugyanis Krisztusról, az igaz Istenről és igaz emberről, a földkerekség Uráról és a történelem Uráról tanúskodnak; róla, aki e történelemnek „Alfája és Omegája”, „Kezdeté és Vége”, Az Atya Őbenne mondta ki a végső szót az emberről és történelméről. A Zsidókhöz írt levél ezt foglalja össze megkapó rövidséggel: „Sokszor és sokféleképpen szólt Isten egykor az Atyákhoz a prófétákban, *ezekben az utolsó napokban a Fiúban szólt hozzánk*”.

6. Jézus a választott népből született, hogy beteljesítse az Ábrahámnak tett és a próféták által állandóan ébren tartott ígéretet. A próféták Isten nevében és Isten helyett beszéltek. Az ószövetségi üdvrend ugyanis lényegében arra volt rendelve, hogy előkészítse és hirdesse a mindenség Megváltójának, Krisztusnak és az Ő messiási országának eljövetelét. Így az Ószövetségi Szentírás könyvei gondos isteni pedagógiáról tanúskodnak.^[8] *Krisztusban* ez a pedagógia célba ér: Ő ugyanis nem csupán „Isten nevében” beszél, mint a próféták, hanem maga Isten beszél megtestesült örök Igéjében. Itt egy *olyan lényeges pontot érintünk, ami a kereszténységet megkülönbözteti minden más vallástól*, melyek kezdettől fogva az ember istenkeresését fejezik ki. A keresztény vallásban a kezdeményezés az Ige megtestesülésében van. Itt nem csupán az ember keresi Istent, hanem Isten személyesen jön, hogy önmagáról beszéljen az embernek és megmutassa a Hozzá vezető utat. Ezt hirdeti meg János evangéliumának prológusa: „Istent soha senki nem látta, az egyszülött Fiú, aki az Atya ölén van, Ő nyilatkoztatta ki”, *A megtestesült Ige tehát az emberiség minden vallásában jelenlévő vágy beteljesedése*: e beteljesedés Isten műve, és fölülmúl minden emberi elképzelést. A kegyelem misztériuma.

Krisztusban a vallás többé már nemcsak tapogatózó istenkeresés, hanem az isteni kinyilatkoztatásra adott *hívő válasz*. Ezt a választ az az egyetlen Ember teszi lehetővé, aki egyszerre ember és az Atyával egylényegű Ige, akiben Isten minden emberhez beszél, s akiben minden ember képessé vált arra, hogy válaszoljon Istennek. Sőt ebben az Emberben az egész teremtés válaszol Istennek. Jézus Krisztus mindennek új kezdete: minden Őbenne létezik, bontakozik és jut vissza a Teremtőhöz, akitől kezdetét vette. Ily módon *Krisztus az összes vallások vágyakozásának beteljesedése, s ugyanakkor egyetlen és végső célja*. Ha tehát Isten Krisztusban önmagáról beszél az emberekhez, akkor ugyanabban a Krisztusban az egész emberiség és a teremtett világ beszél önmagáról Istennek, sőt átadja magát Istennek. Így tér vissza minden a maga kezdetéhez. *Jézus Krisztus mindennek összefoglalása*, s ugyanakkor mindennek beteljesedése Istenben: olyan beteljesedés, mely Isten dicsősége. Az a vallás, mely

Jézus Krisztusra alapszik, a *dicsőség vallása*: ugyanis az egész teremtés az Ő dicsőségének kinyilvánulása; az *élő ember* pedig, aki arra hivatott, hogy az élet teljességét Istenben élje, egész különlegesen Isten dicsőségének megnyilvánulása. Ezért új életet él Isten „dicsőségének dicséretére”.

7. *Jézus Krisztusban* Isten nemcsak megszólítja az embert, hanem *keresi* is. Isten Fiának Megtestesülése a bizonyosága annak, hogy Isten keresi az embert. Erről a keresésről Jézus úgy beszél, mint az elveszett bárány megkereséséről. Olyan keresés, mely *Isten mélységeiből* fakad, és csúcspontja az Ige Megtestesülése. Isten azért keresi a maga képére és hasonlatosságára teremtett embert, mert az Igében örökké szereti és Krisztusban föl akarja emelni a fogadott fiú méltóságára. Isten tehát keresi az embert, akit egészen másként tekint a sajátjának, mint az összes többi teremtményt, *különlegesen tulajdona*. Az ember Istené a szeretet kiválasztása alapján: Isten atyai szívének szeretetétől indítva keresi az embert.

De miért keresi őt? Mert az ember eltávolodott Tőle, miként Ádám elrejtőzött a földi paradicsom fáinak közé. Isten ellensége *letérítette az embert útjáról*. A sátán rászedte őt, amikor meggyőzte, hogy a saját istene legyen és megismerheti – mint Isten – a jót és a rosszat, az isteni akarat ellenére saját kénye-kedve szerint kormányozva a világot. Amikor Isten a Fiú által keresi az embert, arra akarja rávezetni, hogy hagyja el a rossz útját, melyen egyre inkább eltávolodik Tőle. „Letéríteni” erről az útról, azt jelenti, hogy megérteti az emberrel, hogy tévúton van; azt jelenti, *legyőzni* az emberi történelemben jelenlévő *rosszat*. *Legyőzni a rosszat: íme, ez a Megváltás*. Ez Krisztus áldozatában valósul meg, melynek következtében az ember megszabadul a bűn következményeitől és kiengesztelődik Istennel. Isten Fia a Szűz méhében testet és lelket öltve magára azért lett emberré, hogy tökéletes áldozattá legyen. A Megtestesülés vallása az egész világ *megváltásának vallása* Krisztus áldozata által, mely a rossz, a bűn és a halál fölötti győzelem. A kereszten magához öelve a halált Krisztus egyszerre kinyilvánítja és adja az életet, mert föltámadt és a halálnak fölötté többé nincs hatalma.

8. Az a vallás, mely a megváltó Megtestesülés misztériumából ered, az „Isten bensőjében maradás”, az Ő életében való részesedés vallása. Szent Pál az imént idézett helyen erről beszél: „Isten a Fia Lelkét árasztotta szívünkbe, aki így szólítja Őt: Abba! Atya!”, Az ember ahhoz a Krisztushoz hasonlóan emeli föl hangját, aki „könnyek között és hangos kiáltással” fordult Istenhez, főként a Getszemáni kertben és a kereszten: az ember Istenhez kiált, miként Krisztus kiáltott, s így tanúskodik arról, hogy a Szentlélek segítségével részese az Ő fiúságának. A Szentlélek, akit az Atya a Fiú nevében elküldött, így részesíti az embert Isten benső életében. Ő teszi az embert *Krisztushoz hasonlóan fiúvá* és örökösévé azoknak a javaknak, melyek a Fiú örökségét alkotják. Ebben áll az „Isten benső életében megmaradás” vallása, melyet Isten Fiának Megtestesülése indított el. A Szentlélek, aki Isten mélységeit vizsgálja, Krisztus áldozatának erejében vezet be minket, embereket e mélységekbe.

9. Isten Fiának születését Szent Pál az „idő teljességébe” helyezi. *Az idő igazában attól a tényről telt be, hogy Isten a Megtestesüléssel belépett az emberi történelembe.* Az örökkévalóság belépett az időbe. Van e nagyobb „beteljesedés” ennél? Milyen más „beteljesedés” volna lehetséges? Egyesek *titokzatos kozmikus ciklusokra* gondoltak, melyekben a világmindenség, s különösen az ember története állandóan ismétlődne. Az ember a földből való és visszatér a földbe: ez mindenki előtt nyilvánvaló tény. Az emberben azonban kiolthatatlan a vágy, hogy mindig éljen. Hogyan lehet elképzelni a halál utáni életét? Egyesek a *reinkarnáció* különböző formáit képelték: egy korábbi élet minőségétől függően kapna az ember új, nemesebb- vagy alacsonyabbrendű életet, mindaddig, míg el nem jut a teljes tisztulásra. Ez a hit, mely nagyon mélyen gyökerezik néhány távol-keleti vallásban, jelzi többek között, hogy az ember nem közömbös a halál visszavonhatatlansága iránt. Meg van győződve arról, hogy emberi természete lényegileg szellemi és halhatatlan.

A krisztusi kinyilatkoztatás kizárja a reinkarnációt, és egy olyan beteljesedésről beszél, melyet az embernek az egyetlen földi élete során kell megvalósítania. Az ember sorsának e beteljesedését önmaga őszinte elajándékozásával éri el, azzal az ajándékozással, mely csak az Istennel való találkozásban lehetséges. Istenben tehát az ember megtalálja önmaga teljes tökéletességét: ez a *Krisztus által kinyilatkoztatott igazság.* Az ember beteljesedik Istenben, aki örök Fia által elébe jött. Azáltal, hogy Isten leszállt a földre, a teremtéssel kezdődött emberi idő elérte teljességét. Az „idő teljessége” valójában csak az örökkévalóság, sőt *Az, aki örökkévaló, azaz Isten.* Belépni az „idő teljességébe” tehát azt jelenti, hogy elérjük az idő végét és kilépünk korlátaiból, hogy megtaláljuk a tökéletességet Isten örökkévalóságában.

10. *A keresztény hitben az időnek alapvető jelentősége van.* A világ az idő dimenziójában teremtett, időben zajlik az üdvösség története, melynek csúcsa a Megtestesülés „idejének teljessége”, s vége Isten Fiának dicsőséges visszatérése. *Jézus Krisztusban, a megtestesült Igében az idő Isten dimenziója lesz,* aki önmagában örökkévaló. Krisztus eljövételével kezdődtek az „utolsó napok”, kezdődött az „utolsó óra”, az Egyház ideje, mely a parúziáig fog tartani.

Az időnek Istennel való kapcsolatából következik *megszentelésének kötelezettsége.* Ez történik pl., amikor napokat, heteket vagy hosszabb időszakokat Istennek szentelnek, miként történt már az Ószövetségben és történik új módon a kereszténységben. A húsvéti vigília liturgiájában a pap, miközben megáldja a föltámadott Krisztust jelképező húsvéti gyertyát, kihirdeti: „Krisztus Tegnap és Ma, Ő a Kezdet és a Vég, az Alfa és az Omega. Ővé az idő és az örökkévalóság. Ővé a dicsőség és a hatalom mindörökkön örökké.” E szavak közben vési a gyertyába a folyó év számát. A cselekmény jelentése világos: nyilvánvalóvá teszi, hogy *Krisztus az idő Ura; Ő a kezdete és beteljesedése; Megtestesülése és Föltámadása minden évet, napot és percet átölel,* hogy ily módon az „idő teljességében” legyenek. Ezért az Egyház is az év keretében éli és ünnepli a liturgiát. *A csillagászati évet áthatja a liturgikus év,* mely Advent első vasárnapjától Krisztusnak a mindenség Urának és Királyának ünnepéig bizonyos értelemben megismétli a Megtestesülés és Megváltás egész misztériumát. Minden vasárnap az Úr föltámadásának napjára emlékeztet.

11. Ezen az alapon válik érthetővé a *Jubileumok szokása*, mely az Ószövetségben kezdődött, s folytatása van az Egyház történelmében. A Názáreti Jézus egy napon *városának zsinagógájában* fölkel, hogy olvasson. Átadták neki Izaiás próféta tekercsét, melyből a következő részletet olvasta: „Az Úr lelke rajtam, mert fölkent engem. Elküldött, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek, és meggyógyítsam a megtört szívűeket. Hogy szabadulást hirdessek a foglyoknak, szabadságot a börtönök lakóinak, és hirdessem az Úr kedves esztendejét.”

A Próféta a Messiásról beszélt. „Ma – fűzte hozzá Jézus – beteljesedett az Írás, amit az imént hallottatok.” Értésükre adta, hogy a Próféta által hirdetett Messiás Ő, s hogy benne elkezdődött az annyira várt „idő”: eljött az üdvösség napja, az „idő teljessége”, Minden Jubileum erre az „időre” utal, és Krisztus messiási küldetésére tekint, akit a „Szentlélek fölkent” és az „Atya küldött”, Ő az, aki örömhírt mond a szegényeknek, szabadulást hoz a foglyoknak, fölszabadítja az elnyomottakat és visszaadja a látást a vakoknak. Ő valósítja meg „az Úr kedves esztendejét”, nem csupán szavaival, hanem főként tetteivel. A Jubileum, azaz „az Úr kedves esztendeje” Jézus tevékenységének sajátos jellemzője, s nem csupán bizonyos időközönként visszatérő kronológiai adat.

12. *Jézus szavai és cselekedetei így az ószövetségi jubileumok egész hagyományának beteljesedése.* Tudjuk, hogy a Jubileum sajátosan *Istennek szentelt időszak* volt. Mózes törvénye szerint minden hetedik év „szombatév” volt, amikor parlagon hagyták a földet, hogy pihenjen, és fölszabadították a rabszolgákat. A *Kiv 23,10-11*, a *Lev 25,1-28* és a *MTörv 15,1-6* előírásaival részletesen szabályozta a rabszolgák fölszabadítását. A szombatévben a rabszolgák fölszabadítása mellett a törvény előírta minden adósság pontosan szabályozott elengedését. Mindennek Isten tiszteletére kellett történnie. A szombatév törvénye a minden 50. évben esedékes „jubileumi” évre is érvényes volt. Ekkor azonban a szombatév előírásai bővültek és ünnepélyesen tartották meg. A Leviták Könyvében olvassuk: „Szenteljétek meg az 50. évet, és az elengedésnek hívjátok az ország minden lakója számára, ez ugyanis jubileumi év. Mindenki kapja vissza birtokát, mindenki térjen vissza családjához.” A jubileumi év egyik legjellegzetesebb következménye volt mindazoknak általános *emancipációja, akik valamilyen oknál fogva elvesztették szabadságukat.* Ez alkalommal minden izraelita férfi visszanyerte atyái földbirtokát, ha eladta vagy rabszolgaságba esve elvesztette. Véglegesen nem lehetett őket megfosztani a földtől, mert az az Istené, és az izraeliták nem maradhattak egyszer s mindenkorra rabszolgaságban, mert Isten „megváltotta” őket magának, kiszabadítva az egyiptomi rabszolgaságból.

13. Jóllehet a jubileumi év törvényei nagyrészt eszmények maradtak – inkább remény, mint konkrét valóság, s ugyanakkor a *jövő próféciája*, mert előre hirdették az eljövendő Messiás által megvalósítandó igazi szabadulást –, a bennük rejlő jogi erőből bizonyos *szociális tanítás* körvonalazódott, mely világosabban az Újszövetségben bontakozott ki. *A jubileumi évnek helyre kellett állítania az izraeliták közti egyenlőséget*, új lehetőséget adva a családoknak, melyek elvesztették vagyonukat, s esetleg személyes szabadságukat. A gazdagokat viszont arra emlékeztette, hogy eljön az idő, amikor az izraelita rabszolgák egyenlővé válnak velük, s

visszanyerhetik jogaikat. A törvény által meghatározott időkből meg kellett hirdetni a jubileumi évet, amikor minden rászoruló segíteni kellett. Ez igazságos kormányzást igényelt. *Izrael törvénye szerint az igazságosság elsősorban a gyengék védelmezésében állt*, és a királynak ebben kiemelkedőnek kellett lennie a Zsoltáros szerint: „Meggzabadítja a szegényt, aki hozzá kiált, s a nyomorultat, akinek nincs segítsége. Fölkarolja a gyöngét és a szegényt, és megmenti szegényeinek életét.” *E hagyomány szorosán teológiai elvekből fakadt*, melyek mindenekelőtt a teremtés és az isteni Gondviselés teológiájára támaszkodtak. Közmeggyőződés volt ugyanis, *hogy egyedül Istent mint Teremtőt illeti a legfelső hatalom* (dominium altum). Azaz az egész teremtés, s főként a Föld feletti uralom. Ha Isten a maga Gondviselésében az embereknek adta a Földet, ez azt jelenti, hogy mindenkinek adta. Következésképpen *a teremtett világ gazdagságát az egész emberiség közjavanak kellett tekinteni*. Aki ezekből a javakból valamit tulajdonának mondhat, igazában csak megbízott kormányzó, azaz szolga, akinek Isten nevében kell dolgoznia. A szó teljes értelmében ugyanis egyedül Isten mondható tulajdonosnak: az Ő akarata volt, hogy a teremtett javak igazságosan mindenki javára szolgáljanak. *A jubileumi évnek e társadalmi igazságosság helyreállítása is célja volt*. Így a jubileumi év hagyományában gyökerezik az Egyház szociális tanítása, mely mindig, de különösen a *Rerum novarum* enciklika óta része az egyházi tanítás egészének.

14. Leginkább azt kell hangsúlyoznunk, amit Izaiás e szavakkal fejez ki: „hirdessem az Úr kedves esztendejét”, Az Egyház számára a Jubileum pontosan ez a „kedves esztendő”: a bűnbocsánat és a bűnökért járó büntetés elengedésének éve, a perlekedők közti kiengesztelődés éve, a sokféle megtérés, a gyónás és a vezeklés éve. A jubileumi évek hagyományához a bőségesebben engedélyezett búcsúk kötődtek. A száz, ötven és huszonöt évenként esedékes jubileumok mellett megültük a Megváltás, Krisztus kereszthalálának és föltámadásának jubileumait is. Az Egyház ezen alkalmakkor meghirdeti az „Úr kedves esztendejét”, és arra törekszik, hogy ezekben a javakban az összes hívek bőségesen részesedjenek. Ezért a jubileumokat nem csupán *in Urbe* 'Rómában', hanem *extra Urbem* 'Rómán kívül' is megünnepeljük: általában a római ünneplés után következő évben.

15. Az egyéni élet jubileumai általában a születés dátumához kötődnek, de megünnepelik a keresztség, a bérálás, az elsőáldozás, a pap- v. püspökszentelés és a házasságkötés évfordulóit is. Az évfordulók némelyikét világi körökben is megülik, a keresztények azonban mindig vallásos jelleget szoktak neki adni. A keresztények számára ugyanis minden jubileum – a 25 éves ezüst-, az 50 éves arany- és a 60 éves gyémántmenyegző vagy mise – az érintettek számára *a kegyelem különleges esztendejét* jelentik. Ugyanez alkalmazható közösségek vagy intézmények jubileumaira is. Ezért ünneplik egy város vagy község alapításának 100 vagy 1000 éves évfordulóját, centenáriumát vagy millenniumát. Az Egyházban szintén megtartják a plébániák és az egyházmegyék ilyen jubileumát. S mindezek a személyes vagy közösségi jubileumok nagy jelentőségűek mind a személyes, mind a közösségi életben.

Ebből a szempontból nézve *Krisztus születésének 2000. évfordulója* (eltekintve most a pontos

kronológiai számításoktól) *rendkívül nagy jubileumot* jelent, nem csupán a keresztényeknek, hanem közvetve az egész emberiségnek, tekintettel arra a szerepre, amit a kereszténység játszott az elmúlt 2000 esztendőben. Jelentőségteljes az, hogy ma már szinte az egész világ minden népe az időt Krisztus születésétől számítja, s így e dátum a mai kalendáriumok *középpontja* lett. Nemde ez is jelzi, milyen páratlan jelentősége van a Názáreti Jézus születésének az egyetemes történelemre?

16. A „*Jubileummal*” együtt jár az öröm is; nemcsak a belső öröm, hanem egy kifelé is megnyilvánuló ujjongás, hiszen Isten eljövetele külsőleg is látható, hallható és tapintható esemény, ahogy Szent János mondja. Méltányos tehát, hogy az ezen esemény által kiváltott öröm megtalálja a maga külső megnyilvánulásait, ami azt jelenti, hogy *az Egyház örül az üdvösségnek*. Mindenkit örömeire hív, s törekszik arra, hogy megteremtse a föltételeit annak, hogy az üdvözítő energiák mindenkihez eljuthassanak. Ezért 2000 a Nagy Jubileum éve lesz.

Tartalmát tekintve ez a Nagy Jubileum olyan lesz, mint a többi, ugyanakkor más lesz és nagyobb lesz a többinél. Az Egyház ugyanis érzékeli az időt: az órákat, a napokat, az éveket és a századokat. Ezeken halad át minden egyes emberrel, tudatosítván, mennyire jelen van Isten és az Ő üdvözítő műve az időben: az órákban, a napokban, az években, a századokban. Az Egyház ilyen lelkülettel örül, ad hálát, kér bocsánatot, s terjeszti könyörgéseit a történelem és az emberi lelkiismeretek Ura elé.

A harmadik évezred küszöbén, e rendkívüli órában az Egyház legsürgetőbb kéréseinek egyike az Úrhoz, hogy növekedjék az egység a különböző hitvallású keresztények között, mindaddig, amíg el nem érjük a teljes közösséget. Kívánom, hogy a Jubileum kedvező alkalom legyen a gyümölcsöző együttműködésre azokban a dolgokban, melyek összekötik a keresztényeket, s melyek száma bizonyosan több, mint amelyek elválasztják egymástól őket. E célt tekintve, mennyire hasznos volna, ha az egyes egyházak és közösségek ökumenikus kezdeményezései találkozónának a Jubileum előkészítésében és megünneplésében: e Jubileum erejét megsokszorozná Krisztus összes tanítványának elszánt akarata a minél előbbi teljes egység megvalósítására, abban a meggyőződésben, hogy „Istennél semmi sem lehetetlen”.

A NAGY JUBILEUM ELŐKÉSZÍTÉSE

17. *Az Egyház történelmében az isteni Gondviselés minden jubileumot előkészített.* Érvényes ez a 2000. év Nagy Jubileumára is. E meggyőződésben ma hálával, s nem kisebb felelősséggel tekintünk az emberi történelem Krisztus születése óta eltelt időszakára, főként az 1000-2000-ig terjedő szakaszra. De leginkább a saját századunkra tekintünk a hit szemével, nem csupán az emberi történelem eseményeit, hanem az isteni beavatkozásokat is keresve az események sorában.

18. Ebből a szempontból állítható, hogy *a II. Vatikáni Zsinat gondviselészerű esemény volt, mellyel az Egyház elindította a közvetlen előkészületet a 2000. év Jubileumára.* Ez a zsinat

ugyanis részben hasonló volt a korábbiakhoz, részben nagyon különbözött tőlük; olyan zsinat volt, mely *teljesen Krisztus és az Ő Egyháza misztériumára koncentrált, s ugyanakkor nyitott volt a világ felé*. S mivel kitárult, evangéliumi választ tudott adni a világ 20. századi állapotára, melyet az I. és II. világháború, a koncentrációs táborok és tömeges öldöklések tettek gyötrelmessé. E történések mutatják, mennyire szüksége van a világnak tisztulásra, mennyire rászorul a megtérésre.

Gyakran mondják, hogy a II. Vatikáni Zsinat új korszakot nyitott az Egyház életében. Ez igaz, ugyanakkor nem hagyható figyelmen kívül, hogy a *Zsinat sokat átvett az előző korszak tapasztalataiból és fölismeréseiből*, különösen XII. Pius szellemi hagyatékából. Az Egyház történetében a „régí” és az „új” mindig mélyen áthatják egymást. Az „új” a „régiből” nő ki, a „régí” az „újban” találja meg teljes kibontakozását. Így történt ez a II. Vatikáni Zsinaton és azoknak a pápáknak tevékenységében, akik hozzá kötődtek, XXIII. Jánostól VI. Pálon és I. János Pálon keresztül a jelenlegi pápáig.

Amit a Zsinat előtt és után tettek – mind tanításukkal, mind intézkedéseikkel –, jelentősen hozzájárult a keresztény élet *azon új tavaszának előkészítéséhez*, mely a Nagy Jubileumban fog megnyilvánulni, föltéve, hogy a keresztények tanulékonyak a Szentlélek működése iránt.

19. A Zsinat, jóllehet nem abban a szigorú stílusban, mellyel Keresztelő Szent János a Jordán partján buzdította bűnbánatra és megtérésre az embereket, fölmutatott valamit a régi Prófétából, amikor újult erővel mutatta meg a mai embereknek Krisztust, „Isten bárányát, akit elveszi a világ bűnét”, az ember Megváltóját és a történelem Urát. A zsinati aulában az Egyház, hogy egészen hűséges legyen Mesteréhez, megvizsgálta önmagát és újra fölfedezte Krisztus Jegyese és Teste mélységes misztériumát. Tanulékonyan hallgatva Isten igéjét, újra megerősítette az életszentségre szólító egyetemes meghívást; megújította a liturgiát, mely életének „forrása és csúcsa”; sok kezdeményezést indított el a világegyház és a helyi egyházak megújulása érdekében; foglalkozott a különböző keresztény hivatásokkal, a laikusoktól a szerzetesekig, a diakónusokétól a papok és püspökök szolgálatáig; helyreállította a püspöki kollegialitást, amelyben kiváltságosan nyilvánul meg a püspökök Péter Utódával közösségben végzett lelkipásztori szolgálata. E mélységes megújulás alapján állva a Zsinat kitárult a más hitvallású keresztények felé, a többi vallás és korunk minden embere felé. Még egyetlen más Zsinaton sem beszéltek oly világosan a keresztények egységéről, a nem keresztény vallásokkal való dialógusról, Izrael és az Ószövetség sajátos jelentőségéről, a személyes lelkiismeret méltóságáról, a vallásszabadság elvéről és a különböző kulturális hagyományokról – melyek között az Egyház teljesíti küldetését –, s végül a tömegkommunikációs eszközökről.

20. A zsinati dokumentumok rendkívül gazdag tartalma és bemutatásának *korábban ismeretlen új hangneme* egy új korszak hírnökei. A zsinati atyák az evangélium nyelvén, a Hegyi Beszéd és a Nyolc boldogság nyelvén beszéltek. A Zsinat tanításában úgy mutatta be *Istent, mint aki abszolút Úr mindenk fölött és őre a mulandó dolgok szabadságának*.

A Jubileum előkészülete éppen azért nem lehet más, mint a II. Vatikáni Zsinat tanításának lehető leghűségesebb alkalmazása az egyes hívők és az egész Egyház életére. A Zsinattal tehát a szó legtágabb értelmében megkezdődött a 2000. év Nagy Jubileumának előkészülete. Ha analógiát keresünk a liturgiában, elmondhatjuk, hogy az *Adventi liturgia* áll legközelebb a Zsinat szelleméhez. Az Advent ugyanis fölkészít a találkozásra Ővele, aki volt, aki van és aki állandóan eljön.

21. A 2000. évre való fölkészüléshez tartozik a II. Vatikáni Zsinat után kezdődött: általános és földrészenkénti, regionális, nemzeti és egyházmegyei *szinódusok sorozata*. Az alaptéma az *evangelizáció*, vagy inkább az újra-evangelizáció, melynek alapjait VI. Pál rakta le a III. általános püspöki szinódus után 1975-ben közzétett *Evangelii nuntiandi* apostoli buzdításában.

E szinódusok már önmagukban részei az új evangelizációnak: a II. Vatikáni Zsinat egyházképéből születtek; tág teret nyitnak a laikusok részvételére, meghatározván sajátos egyházi felelősségüket; annak az életerőnek kifejeződései, mellyel Krisztus ajándékozta meg Isten egész népét, azáltal, hogy részesévé tette saját messiási – prófétai, papi és királyi – küldetésének. Nagyon jelentősek ebből a szempontból a *Lumen Gentium* dogmatikus konstitúció második fejezetének tételei. A 2000. év Jubileumának előkészülete így mind az egyetemes, mind a helyi egyházakban megvalósul, s a Krisztustól kapott üdvözítő küldetés tudatosítása lelkesíti. Ez a tudatosodás nyilvánul meg a szinódusokat követő – a laikusok küldetéséről, a papképzésről, a katekézistről, a családról, a bűnbánatról és kiengesztelődésről, s legutóbb a megszentelt életről kiadott – apostoli buzdításokban.

22. A 2000. év Nagy Jubileuma szempontjából különleges feladata és felelőssége van *Róma püspöke szolgálatának*. Századunk valamennyi pápája bizonyos módon ebben az irányban dolgozott. Szent X. Pius 'megújítani mindent Krisztusban' programjával próbált elébe vágni azoknak a tragikus fejleményeknek, melyek a század elejétől érlelődtek a nemzetközi életben. Az Egyház jól tudta, hogy határozottan föl kell lépnie olyan alapvető javak védelmében s támogatásában, mint a béke és az igazságosság. A Zsinat előtti idők pápái nagy elszántsággal léptek föl e cél érdekében, a maguk sajátos lehetőségei szerint: XV. Benedek az I. világháború tragédiájával állt szemben; XI. Piusnak a totalitárius vagy az emberi szabadságot semmibe vevő rendszerek fenyegetésével kellett szembeszállnia, először Mexikóban, majd Német- és Oroszországban, Itáliában és Spanyolországban. XII. Pius a II. világháború alatt az emberi méltóságot teljesen megvető hatalmas igazságtalansággal szemben lépett föl. Világos irányelveket adott, melyek szerint a korábbi politikai intézmények összeomlása után az egész földkerekséget újra lehetett volna rendezni.

A század folyamán XIII. Leó nyomában a pápák rendszeresen foglalkoztak a katolikus szociális tanítással, elemezvén egy *igazságos rendszer* jellegzetességeit a munka és a tőke kapcsolatának területén. Gondoljunk csak XI. Pius *Quadragesimo anno* enciklikájára, XII. Pius számos megnyilatkozására, XXIII. János *Mater et Magistra* és *Pacem in terris*, VI. Pál *Populorum*

progressio enciklikájára és *Octogesima adveniens* apostoli levelére. Magam is ismételtén visszatértem e témára: a *Laborem exercens* enciklikában az emberi munka jelentőségéről szoltam, míg a *Centesimus annus* enciklikával megismételtem a *Rerum novarum* 100 év után is érvényes szociális tanítását. Legutóbb a *Sollicitudo rei socialis* enciklikában részletesen és rendszerezve tártam elő az Egyház egész szociális tanítását, a keleti és a nyugati tömbök szembenállásának, s egy nukleáris háború veszedelmének háttérével. Az Egyház szociális tanításának két része – *a személy jogainak és méltóságának védelme* a munka és a tőke igazságos viszonyának terében, és *a béke előmozdítása* – találkozott és átszötte egymást e dokumentumban. A béke ügyét szolgálják emellett 1968-tól a VI. Pál pápa által kezdeményezett január 1-i pápai üzenetek.

23. A jelenlegi pápa első megnyilatkozásától kezdve kifejezetten beszél a Nagy Jubileumról, s mindenkit arra hív, hogy a várakozás állapotában mint egy „új Adventban” éljen.^[9] E témára többször visszatértem és bővebben kifejtettem a *Dominum et vivificantem* enciklikában.^[10] Valójában a 2000. év előkészülete a kulcs ennek az enciklikának megértéséhez. Természetesen nem az első ezredforduló körül föllépett millenarizmushoz hasonló mozgalomnak akar helyt adni, hanem *föl akarja ébreszteni az érzékenységet mindaz iránt, amit a Szentlélek mond az Egyháznak és az egyházaknak*, valamint az egyes személyeknek az egész közösség szolgálatára adott karizmák által. Ki akarja emelni azt, amire a Szentlélek indítja a különböző közösségeket a családtól a nemzetekig és a nemzetközi szervezetekig, nem mellőzve a különféle kultúrákat, civilizációkat és egészséges hagyományokat. Az emberiség a látszatok ellenére Isten fiainak kinyilvánulását várja, s ennek reményében él, mint a vajúdó asszony, Szent Pálnak a *Rómaiakhoz írt levelében* használt erőteljes képe szerint.

24. A II. Vatikáni Zsinat tanítása megvalósításában jelentős mozzanatok a *pápa zarándokújtjai*. Az első ilyen utat közvetlenül a Zsinat előtt, 1962-ben XXIII. János tette Lorettóba és Assisiba. VI. Pál, miután 1964-ben a Szentföldre zarándokolt, további nagy apostoli utakat tett, s közvetlen kapcsolatba került a különböző földrészek népeivel.

A jelenlegi pápa tovább tágította e programot. Elsőként 1979-ben Mexikóba ment, Pueblába, a latin-amerikai püspökök III. általános konferenciája alkalmából. Még abban az évben elzarándokolt Lengyelországba Szent Szaniszló püspök-vértes halálának 900 éves évfordulója alkalmából.

A későbbi zarándoklatok sorozata már ismert. Rendszeressé váltak és elérték az összes földrész helyi egyházait, különös gondot fordítva az ökumenikus kapcsolatok fejlesztésére a különböző hitvallású keresztényekkel. Különös jelentősége volt 1979-ben a törökországi, 1980-ban a németországi, 1982-ben az angliai, wales-i és skóciai, 1984-ben a svájci, 1989-ben a skandináviai, s 1993-ban a balti államokban tett látogatásoknak.

Jelenleg a boszniai Szarajevó mellett nagyon szeretnék eljutni Közép-Keletre: Libanonba, Jeruzsálembe és a Szentföldre. Nagyon kifejező volna, ha a 2000. évben meglátogathatnám

mindazokat a helyeket, melyeken Isten ószövetségi népe vándorolt, Ábrahám és Mózes helyeit, Egyiptomon és a Sinai hegyen át egészen Damaszkusz városáig, mely tanúja volt Szent Pál megtérésének.

25. A 2000. év előkészítésében sajátos szerepe van azoknak a *részegyházaknak*, melyek a maguk jubileumával a különböző népek üdvtörténetében jelentős lépéseket ünnepelnek. E helyi vagy regionális jubileumok között kiemelkedő volt 1988-ban Rusz megkeresztelkedésének millenniuma^[11] és 1992-ben az amerikai földrész evangelizálása kezdetének 500 éves évfordulója. E nagyhatású események mellett, ha jelentőségük nem is egyetemes, említést érdemel pl. 1966-ban Lengyelország, 1986-ban Magyarország megkeresztelkedésének millenniuma, s 1987-ben Litvánia megkeresztelkedésének 600 éves jubileuma. 1996-ban lesz Klodvig frank király keresztelkedésének 1500, 1997-ben Canterbury Szent Ágoston Britanniába érkezésének, az angolszászok evangelizációja kezdetének 1400 éves évfordulója.

Ami Ázsiát illeti, a jubileum eszünkbe juttatja Tamás apostolt, aki a hagyomány szerint eljutott Indiába, ahová 1500 körül érkeztek az első portugál misszionáriusok. Idén van 7. centenáriuma Kína evangelizációja kezdetének, s meg kell emlékeznünk a manilai érsekség alapításának 1995-ben, valamint a japán vértanúk 1997-ben következő 400 éves jubileumáról.

Afrikában az evangéliumot először az apostoli korban hirdették. 1990-ben volt 1650 éves évfordulója az első etióp püspök, Szent Frumentius fölszentelésének; 1991-ben ünnepték Angola, a régi Kongó evangelizációjának 500 éves évfordulóját, Kamerun, Elefántcsontpart, a Közép-afrikai Köztársaság, Burundi, Burkina–Faso most ünnepli az első misszionáriusok megérkezésének centenáriumát. Más afrikai nemzetek kevéssel ezelőtt ünnepték ugyanezt.

Szólnunk kell a Keleti Egyházakról is, melyeknek ősi patriarkátusai apostoli örökségre hivatkoznak, és rendkívül gazdag teológiai, liturgikus és lelki hagyományuk az egész kereszténység közös örökségének része. Ezeknek az egyházaknak s bennük az apostoli eredetet elismerő közösségeknek sok jubileumi megemlékezése mutatja Krisztus útját a századokban, s ezek is hozzájárulnak az ezredvég Nagy Jubileumához.

Ebben a megvilágításban az egész keresztény történelem olyannak tűnik, mint egy nagy folyó, melybe sok-sok mellékfolyó és patak ömlik. A 2000. év arra hív, hogy megújult hűséggel és erős közösséggel siessünk *ennek a nagy folyónak a partjára*: a kinyilatkoztatás, a kereszténység és az Egyház folyójának partjára, mely végigfolyik az emberiség történelmén attól a 2000 évvel ezelőtti eseménytől kezdve, mely Názáretben és Betlehemben történt. Ez a „folyó” igazában az, melynek „patakjai” – a Zsoltáros szerint – „megörvendeztetik Isten városát”.

26. A 2000. év előkészítéséhez tartoznak az utóbbi évtizedek *Szentévei* is. Még élénken él az emlékezetben az a Szentév, melyet VI. Pál pápa 1975-re hirdetett meg; ennek folytatása volt *1983 mint a Megváltás Éve*. Talán még nagyobb visszhangot váltott ki *1987-88-ban a Mária-Év*, melyre

a helyi egyházak nagyon élénken reagáltak, különösen a világ Mária-kegyhelyein. A *Redemptoris Mater* enciklika a szemek elé állította a zsinati tanítást, mely szerint Isten Anyja jelen van Krisztus és az Egyház misztériumában: Isten Fia 2000 évvel ezelőtt a Szentlélek működése által emberré lett, és a Boldogságos Szűz Mária e világra szülte Őt. *A Mária-Év szinte a Jubileum elővételezése volt*, mert sok olyan elemet tartalmazott, melyeknek teljesebben kell megmutatkozniuk a 2000. évben.

27. Nem hagyhatjuk szó nélkül, hogy a Mária-Év közvetlenül megelőzte *1989 eseményeit*. Olyan események voltak ezek, melyek meglepőek kiterjedésük, s főként gyors lefolyásuk miatt. A 80-as évek ugyanis a „hidegháború” szellemében állandóan fokozódó veszélyben teltek; 1989 békés megoldást hozott, mely szinte az „organikus” fejlődés formáját mutatta. Ennek fényénél el kell ismernünk a *Rerum novarum* enciklika prófétai jellegét: amit XIII. Leó pápa a kommunizmusról írt, az ezekben az eseményekben pontosan igazolódott, miként ezt a *Centesimus annus*^[12] enciklikában kiemeltem. A történésekben fölfedezhető, hogy az egész a láthatatlan Gondviselés anyai gondoskodással művelte: „Vajon megfeledezhet-e az asszony kisdédéről?”

1989 után azonban *új veszedelmek és új fenyegetések* támadtak. A keleti tömb országaiban a kommunizmus összeomlása után megjelentek a nacionalista törekvések, melyek következményei sajnos a balkáni és a szomszédos államokban fájdalmasan mutatkoznak. Mindez az európai nemzeteket komoly lelkiismeretvizsgálatra készíteti, hogy ismerjék be gazdasági és politikai téren elkövetett tévedéseiket és bűneiket azokkal a nemzetekkel szemben, melyek jogait birodalmi törekvésekkel – akár az elmúlt, akár a jelen században – rendszeresen megsértették.

28. Ebben az évben a Mária-évhez hasonló lelkülettel éljük a család évét, melynek tanítása szorosan kapcsolódik a Megtestesülés misztériumához és az emberi történelemhez. Remélhető, hogy a család éve, melyet Názáretben nyitottunk meg, a Mária-évhez hasonlóan újabb és jelentős lépése a Nagy Jubileum előkészületének.

Ezért írtam a Családokhoz szóló levelet, melyben újra el akartam mondani az Egyház családra vonatkozó tanításának lényegét, szinte minden egyes otthonba bekopogtatva vele. A II. Vatikáni Zsinaton az Egyház feladatának ismerte el a család és a házasság méltóságának értékelését.^[13] A család évének az a célja, hogy segítse a Zsinat ide vonatkozó tanításának megvalósulását. *Ezért a Nagy Jubileum előkészületének bizonyos értelemben minden családot és otthonát át kell hatnia*. Mert nemde Isten Fia egy család, mégpedig a názáreti család által akart belépni az ember történelmébe?

A KÖZVETLEN KÖZELI ELŐKÉSZÜLET

29. A fölvázolt széles körkép láttán fölvetődik a kérdés: megfogalmazható-e a Nagy Jubileum *közvetlen előkészülete számára egy sajátos program*? Valójában a fönt mondottakban már

mutatkoznak egy ilyen program elemei.

A széleskörű konzultációkat követnie kell a konkrét, „ad hoc” kezdeményezések részletes meghatározásának, *nehogy mesterkéltek és a helyi egyházak számára nehezen megvalósíthatók legyenek*. Ennek tudatában fordultam a püspöki konferenciák elnökeihez, s különösen a bíborosokhoz.

Elismerésemet kell kifejeznem a bíborosi kollégium tiszteletreméltó tagjai iránt, akik az 1994. június 13-14-én tartott rendkívüli konzisztóriumon számos javaslatot és elgondolást fogalmaztak meg. Hasonlóképpen köszönöm Püspök Testvéreimnek, akik szintén segítségemre voltak, és javaslataikat fölhasználtam jelen apostoli levelemben.

30. A tanácskozások során az első világosan körvonalazódott téma az *előkészület időtartama* volt. 2000-ig már csak néhány év van hátra, s alkalmasnak látszott *két részre* tagolni ezt az időszakot, és a szorosán vett *előkészületet* az utolsó három évre koncentrálni. Úgy tűnt, egy hosszabb periódus tartalmi zsúfoltságot teremhet és a lelkesedés lanygulását okozhatja.

Az látszott alkalmasnak, hogy a történelmi dátumhoz közeledve az előkészület *első szakasza* általánosabb témákban ébressze a hívők lelkét, majd a közvetlen előkészületet jelentő *második szakaszban*, az utolsó *három évben* minden a megváltó Krisztus ünneplésére irányuljon.

A) AZ ELŐKÉSZÜLET ELSŐ SZAKASZA

31. Az *első szakasznak* tehát *távolabbi előkészület* jellege lesz: föl kell ébresztenie a keresztény népben annak tudatát, mekkora érték és milyen jelentős az *emberi történelemben* a 2000. év Jubileuma. Mivel Krisztus születésére emlékeztet, lényegében krisztológiai jellege van.

Miként a keresztény hit szavakban és szentségekben jelenik meg, fontos hangsúlyoznunk, hogy a Jubileumban is együtt van az *emlékezés* és az *ünneplés*. Azaz nem korlátozódik a pusztá emlékezésre, hanem a szentségekben valóságosan tapasztalható az esemény üdvöt hozó ereje. A Jubileumnak növelnie kell a mai keresztényekben a *hitet* az önmagát Krisztusban kinyilatkoztató Istenben, erősítenie kell a *reményt* az örök élet várásában, és tökéletesítenie kell a *szeretetet*, hogy tevékeny legyen a testvérek szolgálatában.

Az 1994-96-ig tartó első szakaszban a Szentszék az e célra létrehozott Bizottság segítségével általános szinten fog kezdeményezni meggondolandó témákat és teendőket, és segíteni fogja a helyi egyházak megfelelő bizottságait, hogy a hajszálerekhez hasonlóan juttassák el azokat a hívekig. Meg kell ismertetni és el kell mélyíteni ugyanis a hívekben a jubileumi esemény legfontosabb vonásait.

32. A jubileum mindig a különleges kegyelem ideje, „az Úr kedves napja”, s miként mondtuk,

örömmel jár. A 2000. év Jubileumának hatalmas *hálaadó* és *dicsőítőimádságnak* kell lennie, elsősorban *Isten Fia Megtestesüléséért* és az általa végrehajtott *megváltásért*. A jubileumi évben a keresztények újra csodálattal fedezhetik föl a hitben az *Atya szeretetét, aki Egyszülött Fiát adta oda*, „hogyan aki benne hisz, meg ne haljon, hanem örökké éljen”, Szívük mélyéről föl kell fakadnia a hálának az *Egyház ajándékáért*, melyet Krisztus úgy alapított, mint „szentséget, azaz az egész emberiség egységének és Istennel való bensőséges egyesülésének jelét és eszközét”,^[14] Hálájuknak végül ki kell terjednie az *életszentség gyümölcseire*, mely oly sok férfi és nő életében érlelődik, akik minden történelmi korszak minden nemzedékében fönn tartások nélkül be tudták fogadni a megváltás ajándékát.

A jubileumi öröm különleges összetevője a *bűnbocsánat* és a *megtérés fölött érzett öröm*. Ezért újra nagyon a szemek elé kell állítani az *1984. évi püspöki szinódus témáját, azaz a bűnbánatot és a kiengesztelődést*.^[15] Ez a szinódus nagyon jelentős volt a Zsinat utáni Egyház történetében. Újra földolgozta a megtérést („metanoia”), mely mind az egyes személyek, mind a közösségek számára föltétele az Istennel való kiengesztelődésnek.

33. Miközben a kereszténység a második évezred végéhez közeledik, méltó és igazságos, hogy az Egyház jobban tudatára ébredjen gyermekei bűnének, megemlékezvén mindarról, amivel ők a történelem folyamán eltávolodtak Krisztus és az Ő evangéliumának lelkiületétől, s ahelyett, hogy a hívő élet tanúságát adták volna a világ számára, úgy gondolkodtak és cselekedtek, hogy *ellentánúságot tettek és botrányt okoztak*.

Az Egyház Krisztussal való kapcsolatából következően szent, mégsem fárad bele a bűnbánatba: Isten és az emberek előtt mindig *sajátjának ismeri el a bűnös gyermekeket*. Erről mondja a Lumen gentium: „Az Egyház, mely bűnösöket foglal magába, egyszerre szent és folytonosan megtisztulásra is szorul, a bűnbánat és megújulás útját járja szüntelen.”^[16]

A 2000. év Jubileumának Szent Kapuját legalább szimbolikusan sokkal szélesebbre kell tárni, mint a korábbiakét, mert a küszöbére jutott emberiségnek nemcsak egy évszázad, hanem egy évezred van a háta mögött. A hozzá vezető utat az Egyháznak az elmúlt 1000 év tapasztalatának tudatával kell megtennie. Nem lépheti át az új évezred küszöbét anélkül, hogy ne sürgetné gyermekeit, hogy tisztuljanak meg a bűnbánatban a tévedésektől, a hűtlenségtől, az állhatatlanságtól és a késedelmes szívűségtől. A tegnap bukásainak beismerése a hűség és a bátorság tette, mely segít erősíteni hitünket, s figyelmesebbé és készségesebbé tesz a ma nehézségeinek és kísértéseinek leküzdésére.

34. A nagyobb bűnbánatot és megtérést követelő bűnök közé kell sorolnunk azokat, *melyeket Isten népe egysége ellen követtünk el*. Az egyházi közösség a mögöttünk lévő második évezredben az első évezrednél fájdalmasabban tapasztalta – „olykor mindkét rész hibájából”^[17] – azokat a szakadásokat, melyek nyilvánvalóan ellenkeznek Krisztus akaratával és botránkoztatják a világot.^[18] A múltnak e bűnei sajnos ma is éreztetik hatásukat, és a kísértések ma is

megvannak. Elégtételt kell adnunk értük, nagyon kérve Krisztus bocsánatát.

Az évezred végén az Egyháznak még buzgóbban kell a Szentlélekhez fordulnia, hogy kérje tőle a *keresztények egységének ajándékát*. A világ evangelizációjának kulcsproblémája ez. Főként a II. Vatikáni Zsinat után sok nagylelkű kezdeményezés történt az ökumené érdekében: elmondható, hogy a helyi egyházak és a Szentszék teljes tevékenysége ökumenikus szellemű lett. A *Keresztények Egységét Előmozdító Pápai Tanács* az egység felé vezető út egyik fő kezdeményező központja lett.

Tudatában vagyunk azonban annak, hogy e cél elérése nem lehet csupán az egyébként nélkülözhetetlen emberi erőfeszítések gyümölcse. *Az egység lényege szerint a Szentlélek ajándéka*. Nekünk fogadnunk kell ezt az ajándékot, nem engedve sem a könnyelműségnek, sem az igazság melletti tanúság elhallgatásának, hanem bátran végrehajtva a Zsinat és az azt követő szentszéki dokumentumok irányelveit, melyeket a katolikus Egyházzal teljes közösségben még nem lévő keresztények is oly nagyra becsülnek.

Íme, a 2000. év felé tartó keresztények egyik feladata. Az ezredvég felé közeledés mindenkit *lelkiismeretvizsgálatra* és alkalmas ökumenikus kezdeményezésekre készítet, hogy a Nagy Jubileumra, ha nem is teljesen egyesülve, de *legalább a második évezredben kialakult megoszlások legyőzését sokkal inkább megközelítve érkezzünk meg*. E cél elérése – mindenki láthatja – rendkívüli erőfeszítéseket igényel. Előbbre kell jutnunk a tanbeli kérdésekről folytatott dialógusban, de sokkal inkább az *ökumenikus imádságban*. Ez az imádság nagyon fölerősödött a Zsinat után, de még jobban terjednie és erősödnie kell a keresztények között a szenvedés előtt álló Krisztus nagy imádságának megfelelően: „Atyám, ... hogy ők is egyek legyenek bennünk”.

35. Egy másik fájdalmas fejezet, mellyel az Egyház gyermekei csak bűnbánó lélekkel nézhetnek szembe, az a magatartás, mely, különösen bizonyos századokban, az igazság szolgálatára hivatkozva egyetértett *a türelmetlen, sőt még az erőszakos módszerekkel is*.

Igaz, hogy egy becsületes történelmi ítélet nem hagyhatja figyelmen kívül az adott pillanat kulturális föltételeit, melyek hatása alatt sokan jó lelkiismerettel vélhetik, hogy az igazság melletti hiteles tanúságtétel magával hozhatja a másik véleményének kiirtását vagy legalább kizárását. Sok tényező játszott gyakran össze a türelmetlenség kialakulásában, s alakított ki szenvedélyes légkört, melyből csak a valóban szabad és Istennel töltekezett, nagy lelkek tudták magukat valamennyire kivonni. Az enyhítő körülmények figyelembe vétele nem menti föl az Egyházat a kötelezettség alól, hogy nagyon bánkódjék annyi gyermeke gyöngesége fölött, akik eltorzítva arcát megakadályozták, hogy egészen tükrözhesse megfeszített Ura képét, aki a türelmes szeretet és az alázatos szelídség koronatanúja. A múlt e fájdalmas cselekedetei tanulságokkal szolgálnak a jövőre, s minden keresztényt szükségképpen arra vezetnek, hogy vegyék észbe és tartsák tiszteletben a Zsinat arany szabályát: „Az igazság nem hathat másként, csak a saját erejével, mely szelíden és mégis erőteljesen hatol az elmékbe.”^[19]

36. Sok bíboros és püspök tartotta szükségesnek, hogy a *mai Egyház* tartson komoly lelkiismeretvizsgálatot. Az új évezred küszöbén a keresztényeknek alázatosan föl kell tenniük a kérdést az Úr színe előtt, *hogy mennyiben felelősek ők is korunk bajaiért*. Korunknak ugyanis sok ragyogó ténye mellett nem kevés árnyoldala is van.

Elhallgatható-e például a *vallási közömbösség*, mely sok mai embert arra készítené, hogy úgy éljen, mintha Isten nem volna, vagy megelégedjék egy olyan felszínes vallásossággal, mely összeegyeztethetetlen az igazsággal és az erkölcsi kötelességekkel? Ehhez kapcsolandó az emberi lét transzcendenciája iránti érzék széleskörű elvesztése, és az erkölcsi értékek elsilányulása, ami még az élet és a család alapvető értékeit sem kíméli. Az Egyház gyermekeinek is meg kell vizsgálniuk, mennyire érinti őket az etikai relativizmus és az elvilágiasodás légköre? És mennyiben kell önmagukat felelősnek tartaniuk a terjedő vallástalanságért, amiatt, hogy „saját vallásos, erkölcsi és társadalmi életük fogyatkozásai következtében”^[20] nem tudták megmutatni Isten igazi arcát.

Nem tagadható ugyanis, hogy a lelki élet sok keresztényben *elbizonytalanodott*, nem csupán az erkölcsi életben, hanem az imádságban és a *hit teológiai épségében* is. A hitet ugyanis – amit a jelen kor is próbára tesz – téves teológiai irányzatok zavarják, melyek igen nagy nehézségeket támasztanak az egyházi Tanítóhivatal iránti engedelmesség számára.

S ami az Egyház mai tanúságtételét illeti, kit nem bánt az értelmes belátás hiánya, melyből az következik, hogy sok keresztény egyetért az alapvető emberi jogok azon megsértésével, amelyet a totalitárius hatalom követ el? Ugyanígy nem sajnálatos-e korunk árnyoldalai között az, hogy oly sok keresztény részfelelősséggel tartozik a társadalom peremére sodródottakért és a súlyos igazságtalanságokért? Vajon közülük hányan ismerik alaposan és gyakorolják az Egyház szociális tanításának elveit?

A lelkiismeret-vizsgálatnak ki kell terjednie arra a kérdésre is, hogy *befogadtuk-e a Zsinatot*, a Szentlélek e nagy ajándékát a második évezred végén? Vajon mennyire vált Isten igéje a teológia lelkévé és a keresztény lét éltető elvévé, ahogy ezt a *Dei Verbum* kívánta? Úgy éljük-e a liturgiát, mint az egyházi élet „forrását és csúcsát”, amint azt a *Sacrosanctum Concilium* tanítja? Az egyetemes Egyházban és a helyi egyházakban erősödik-e a *Lumen gentiumban* megfogalmazott *communio-egyház*tan, mely teret ad a karizmáknak, a szolgálatoknak, Isten népe változatos részvételének, anélkül, hogy demokratizmusnak vagy szociologizmusnak engedne, melyek távol állnak az Egyház katolikus szemléletétől és a II. Vatikáni Zsinat igazi szellemétől? Vizsgálat tárgyává kell tenni az Egyház és a világ kapcsolatainak stílusát is. A nyitott párbeszéd, az igazság melletti szívélyes és tiszteletteljes, ugyanakkor gondosan diszkrét és bátor tanúságtétel – a *Gaudium et Spes* és más dokumentumokban megfogalmazott – zsinati szabályai változatlanul érvényesek és további cselekvésre készítenek.

37. Az első évezred Egyháza a vértanúk véréből született: „*a vértanúk vére – a keresztények*

magvetése”, [21] Nagy Konstantin császár intézkedései nem biztosíthatták volna az Egyháznak azt a kibontakozását, ami az első évezredben történt, ha nem lett volna *a vértanúk magvetése és az első keresztény nemzedékek szent öröksége*. A második évezred végén az *Egyház újra a vértanúk egyháza lett*. A papokat, szerzeteseket és laikusokat ért üldözések a világ legkülönböző részein vértanúk vérének nagy magvetését végezték. Miként VI. Pál az ugandai vértanúk szenttéavatásakor mondott homíliájában kiemelte, a Krisztus melletti vérontással tett tanúság a katolikusok, ortodoxok, anglikánok és protestánsok közös öröksége lett. [22]

E tanúságtételt nem szabad elfelejteni. Az ősegyház az első századokban bár komoly szervezeti nehézségekkel küszködött, arról gondoskodott, hogy martirológiumokban rögzítsék a vértanúk tanúságtételét. E martirológiumokat a századok során tovább vezették, de az Egyház szentjeinek és boldogjainak albumába nemcsak azok kerültek be, akik vérüket ontották Krisztusért, hanem az egyháztanítók, misszionáriusok, hitvallók, püspökök, papok, szüzek, házastársak, özvegyek, gyermekek is.

Századunkban visszatértek a gyakran ismeretlen vértanúk, akik Isten nagy ügyének „ismeretlen katonái”, Amennyire csak lehet, az Egyháznak meg kell őriznie tanúságtételüket. Miként a bíborosi konzisztórium sürgette, *a helyi egyházak mindent tegyenek meg annak érdekében, hogy a szükséges dokumentáció összegyűjtésével megőrizzék vértanúik emlékezetét*. Ennek föltétlenül hatása lesz az ökumenizmusra is. *A szentek, a vértanúk ökumenizmusa* talán a legmeggyőzőbb. *A szentek közössége* a megosztó tényezőknél erősebb hangon beszél. Az első századok martirológiuma alapot szolgáltatott a szentek tiszteletéhez. Fiai és leányai életszentségét hirdetve és tisztelve az Egyház Istent imádtá; a vértanúknál Krisztust, vértanúságuk és életszentségük forrását tisztelte. Később kialakult a szenttéavatás gyakorlata, mely a katolikus és az ortodox Egyházban ma is él. Ezekben az években sok boldoggá- és szenttéavatás történt, s ez *a helyi egyházak elevenségét* fejezi ki, melyek száma ma sokkal nagyobb, mint az első századokban vagy az első évezredben. A legnagyobb tisztelet, amellyel a helyi egyházak a harmadik évezred küszöbén Krisztust megtisztelhetik, annak bizonyossága lesz, hogy a Megváltó mindenható jelenléte a hit, a remény és a szeretet gyümölcseit termi sok-sok nyelvhez és fajhoz tartozó férfiban és nőben, akik a keresztény hivatás legkülönbözőbb formáiban követték Krisztust.

Az Apostoli Szék feladata lesz, hogy a harmadik évezredbe tekintve a helyi egyházak anyagából dolgozza össze az *egyetemes martirológiumot*, és vizsgálja meg a módokat, mellyel a *mai emberek* életszentsége bizonyítható, akik megélték Krisztus igazságát. Különösen azoknak a férfiaknak és nőknek hősiek erényeit kell elismerni, akik a házasságban teljesítették keresztény hivatásukat. Mivel biztosan tudjuk, hogy ebben az életállapotban az életszentség gyümölcsei teremnek, meg kell találnunk a módját, hogy ezeket a gyümölcsöket képesek legyünk megragadni, és úgy tudjuk megmutatni az Egyháznak, hogy az a keresztény házastársak számára lelkesítő példakép legyen.

38. A bíborosok és püspökök részéről megfogalmazott további igény az európai és az afrikai

szinódus után a többi *földrész szinódusainak* megtartása. A legutóbbi latin-amerikai általános püspöki konferencia az észak-amerikai püspökökkel egyetértésben elhatározta egy *Egész Amerika Szinódusa* megtartását, az egymástól annyira eltérő eredetű és történetű két Amerika új evangelizációjának kérdéseiről, továbbá az igazságosság és a nemzetközi gazdasági kapcsolatok összefüggéseiről, tekintettel Észak és Dél kiáltó ellentétére.

Alkalmasnak látszik egy földrész jellegű szinódus *Ázsia* számára, ahol súlyosabban vetődik föl a kereszténység és az ősi kultúrák valamint a helyi vallások találkozásának kérdése. Nagy kihívás az evangelizáció számára, hogy a buddhizmus és a hinduizmus is föl kínálja a megváltást. Sürgetően szükséges, hogy a Nagy Jubileum alkalmával megvilágítsuk és elmélyítsük, hogy Krisztus az egyetlen közvetítő Isten és az emberek között, Ő a világ egyetlen Megváltója, és világosan megkülönböztessük Őt a többi nagy vallások alapítójától. E vallásokban ugyanis vannak igazságelemek, melyeket az Egyház őszinte tisztelettel néz, s úgy tekint, mint annak az Igazságnak tükröződését, aki megvilágosít minden embert.^[23] A 2000. évben újult erővel kell meghirdetnünk: „Íme, megszületett nekünk a világ Üdvözítője”.

Óceániának is javára fog szolgálni egy regionális szinódus. A Földnek ezen a részén olyan bennszülöttek élnek, akik csodálatos módon őrzik a történelem előtti idők kultúráját. Egy ilyen szinóduson a többi sajátos probléma mellett vizsgálni kell a kereszténység és a bennszülött ősi – a monoteizmus irányába mutató – vallásos formák találkozását.

B) AZ ELŐKÉSZÜLET MÁSODIK SZAKASZA

39. Miután e fontos témakörökben föl bresztettük a lelkek érzékenységét, hozzáfoghatunk az előkészület *második szakaszához*, mely *három évig*, 1997-1999-ig fog tartani. E három év *szegletköve Krisztus*, Isten emberré lett Fia lesz, szerkezete pedig csak *szentháromságos* lehet.

Az első év: Jézus Krisztus

40. Az *első évet*, 1997-et *Krisztusnak*, az Atya Igéjének szenteljük, aki a Szentlélek működése által emberré lett. *Ki kell emelnünk a Jubileum krisztológiai jellegét*, tudniillik azt, hogy Isten Fiának megtestesülését, az egész emberi nem üdvösségének misztériumát fogjuk ünnepelni. Sok bíboros és püspök javaslatára ennek az évnek az általános témája: „*Jézus Krisztus, a világ egyetlen Üdvözítője tegnap, ma és mindörökké ugyanaz*”.

A Konzisztóriumon fölmerült krisztológiai témák közül kiemelkednek: az üdvözítő és evangelizáló Krisztus újrafölfedezése, különös tekintettel Szent Lukács evangéliumának negyedik fejezetére, melyben található az evangelizálni küldött Krisztus és a Jubileum témája; a Megtestesülésének és Szűztől való születése misztériumának elmélyítése; a Krisztusba vetett hit szükséges volta az üdvösséghez.

Hogy a keresztények igazán megismerhessék, kicsoda Krisztus, ebben az évben *megújult érdeklődéssel forduljanak a Szentíráshoz*, „akár az Isten szavában bővelkedő szent liturgia közvetítésével, akár lelki-olvasmányképpen, akár megfelelő bibliamagyarázatok által”,^[24] A kinyilatkoztatott szövegben ugyanis maga a mennyei Atya jóságosan lehajol hozzánk és társalog velünk azáltal, hogy kinyilatkoztatja egyszülött Fiának természetét és az emberi üdvösség tervét.^[25]

41. Az üdvösség szentségi megvalósítása az év folyamán elvezethet a *keresztség* mint a keresztény lét alapjának újrafelfedezésére, miként az Apostol mondja: „Ahányan csak megkeresztelkedtetek Krisztusban, Krisztust öltöttétek magatokra”, *A Katolikus Egyház Katekizmusa* emlékeztet rá, hogy „a keresztség adja meg az összes keresztény közötti közösség alapját, azokkal is összeköt, akik még nincsenek teljes közösségben a katolikus Egyházzal”,^[26] *Az ökumenizmus tekintetében* ez az év nagyon jó alkalom lesz arra, hogy valamennyien Krisztusra, az egyetlen Úrra tekintsünk, s törekedjünk rá, hogy benne eggyé váljunk az Atyához intézett imája szerint. A krisztusközpontúság, Isten ígéje és a hit hangsúlyozása, reméljük, a többi keresztény közösségekben is érdeklődésre és kedvező fogadtatásra számíthat.

42. Az összes részletnek a Jubileum elsődleges céljára kell irányulnia, ami nem más, mint a *hit és a keresztények tanúságtételének megerősítése és megszilárdítása*. Ezért minden hívőben föl kell ébreszteni az *életszentség erős vágyát*, mely megtérésre és személyes megújulásra sarkall az egyre elmélyültebb imádság és a felebarátok, különösen a legrászorulóbbak iránti szeretet légkörében.

Az első év tehát alkalmas idő lesz a katekézis újrafelfedezésére, mely a szó eredeti értelmében az „apostolok tanítása” Jézus Krisztus személyéről és üdvözítő misztériumáról. Ebből a szempontból nagyon hasznos lesz alaposan tanulmányozni a Katolikus Egyház Katekizmusát, mely hűségesen és szervesen mutatja be a Szentírás, az élő egyházi hagyomány és a hiteles Tanítóhivatal tanítását, továbbá az egyházatyák és a szentek lelki örökségét, hogy mélyebben megismertesse a keresztény misztériumot és újjáélessze Isten népének hitét.^[27] De hogy a mai helyzettől el ne szakadjunk, nem szabad elmulasztani, hogy fölhívjuk a hívek figyelmét a Krisztus személyére vonatkozó tévedésekre, továbbá a Róla és az Egyházzal szóló tanítással ellenkező tételekre.

43. A *Szent Szület*, aki a „háttérben” végig jelen lesz az előkészítő szakaszban, ebben az első évben elsősorban istenanyasága misztériumában fogjuk szemlélni. Az Ige az ő méhében lett testté! A krisztusközpontúság tehát elválaszthatatlan szentséges Anyja szerepének elismerésétől. Az igaz Mária-tisztelet semmiképpen sem károsítja „Krisztusnak, az egyetlen közvetítőnek méltóságát és hatékonyságát”,^[28] Mária ugyanis mindig megmutatja isteni Fiát, s ő maga a hívők számára a hit mintaképe. „Az Egyház, miközben áhítattal elmélkedik Róla, és az emberré lett Ige világosságában szemléli Őt, tisztelettudó lélekkel hatol egyre beljebb a Megtestesülés mélységes titkába, és egyre jobban hasonul Vőlegényéhez.”^[29]

A második év: a Szentlélek

44. 1998-at, a közvetlen előkészület *második évét a Szentléleknek*, és az Ő megszentelő jelenlétének szenteljük Krisztus tanítványai közösségének körében. Amint a *Dominum et vivificantem* enciklikában írtam: „A második évezredet lezáró Nagy Jubileum ... Szentlélek-teológiai jellegű is, mert a Megtestesülés misztériuma a 'Szentlélek működésével' történt. Az a Lélek működött, aki az Atyával és a Fiúval egylényegű; a Szentháromság egy Isten abszolút misztériumában Ő a szeretet Személye, a teremtetlen ajándék; aki a teremtés rendjében Isten ajándékainak örök forrása, a kegyelem rendjében pedig Isten önközlésének bizonyos értelemben közvetlen elve és alanya. Ennek az ajándéknak és önközlésnek *csúcspontja a Megtestesülés misztériuma.*[30]

A 2000. évre az Egyház nem készülhet „másként, csak a Szentlélekben. Amit ugyanis az 'idő teljességében' a Szentlélek tett, arra az Egyház csak az Ő segítségével emlékezhet.”[31]

Az Egyházban ugyanis a Krisztus által hozott egyetlen kinyilatkoztatást a Szentlélek jeleníti meg mindig és mindenütt, hogy elevenné és hatékonyá tegye az egyes lelkekben: „A Vigasztaló, a Szentlélek, akit az Atya az én nevemben küld, megtanít majd titeket mindenre és eszetekbe juttat mindent, amit mondtam néktek.”

45. A jubileumi előkészület elsőrangú teendői közé tartozik tehát *a Szentlélek jelenlétének és tevékenységének újrafölfedezése*. Ő működik az Egyházban szentségileg, elsősorban a *bérmálás* által és a sokféle karizma, feladat és szolgálat által, melyeket Ő támaszt az Egyház javára: „Egy a Lélek, aki a maga gazdagsága és a szolgálatok szüksége szerint sokféle adományát osztja szét az Egyház hasznára. Az adományok közül kimagasló az apostoloknak juttatott kegyelem: az ő tekintélyük alá helyezi maga a Szentlélek még a karizmák hordozóit is. Ugyanaz a Lélek személyesen, tulajdon erejével és a tagok belső kapcsolódásával egyesíti a testet, s hozza létre és sürgeti a szeretetet a hívők között.”[32]

A mi korunkban is a Szentlélek az *új evangelizáció fő szerzője*. Jelentős lesz tehát újra fölfedezni a Szentleket, mint aki Isten országát építi a történelem folyamán, s előkészíti annak teljes kinyilvánulását Jézus Krisztusban azáltal, hogy belülről indítja az embereket, s mindennapi életükben kicsíráztatja annak a végső üdvösségnek magvait, mely az idők végén jön el.

46. Ebben az *eszkatologikus távlatban* a hívőket arra hívjuk, hogy fedezzék föl újra a *remény* isteni erényét, amelyről „az evangélium igaz tanításában” hallottak. A remény alapvető magatartása egyrészt arra készíti a keresztényt, hogy ne tévessze szem elől a végső célt, mely értelmet és értéket ad egész létének; másrészt megbízható és mély indítékokat ad a mindennapi teendőkhöz, hogy a földi valóságot Isten tervének megfelelően alakítsa. Amint Szent Pál mondja: „Tudjuk ugyanis, hogy az egész természet együtt sóhajtozik és vajúdik mindmáig. De nemcsak az, hanem mi magunk is, akik bensőnkben hordozzuk a Lélek csírát, sóhajtozunk és várjuk a fogadott

fiúságot, testünk megváltását. mert megváltásunk még reménybeli.” A keresztényeket arra hívjuk, hogy készüljenek a harmadik évezredet megnyitó Nagy Jubileumra azzal is, hogy *megújítják Isten országa végső eljövételébe vetett reményüket*, napról napra előkészítik mind a szívükben, mind a keresztény közösségben, melyhez tartoznak, mind a társadalomban, melyben élnek, mind a világ történelmében.

Ismernünk és értékelnünk kell a *remény jeleit, melyek most, a század végén mutatkoznak* minden – ezeket szemünk elől elrejtő – árnyék ellenére. A *polgári életben* pl. a tudomány, a technika, s főként az orvostudomány haladása az emberi élet szolgálatában; a környezetért érzett fokozott felelősség; a bárhol megsértett béke és igazságosság helyreállításának szándéka; a népek közötti kiengesztelődés és szolidaritás, különösen Észak és Dél kapcsolatában... Az *Egyház életében* a Szentlélek szavának figyelmesebb hallgatása a karizmák elfogadása és a laikusok megbecsülése révén; a keresztények egységének odaadó szolgálata; a többi vallással és a mai kultúrával folytatandó dialógus ...

47. A közvetlen előkészület második évében a hívőknek külön is figyelniük kell *az Egyházon belüli egységre*, mert a Szentlélek által támasztott ajándékok és karizmák mind erre irányulnak. E célból nagyon hasznos lesz elmélyíteni a II. Vatikáni Zsinat Egyházra vonatkozó tanítását, főként a *Lumen gentiumból*. Ez a jelentős dokumentum kifejezetten hangsúlyozza, hogy Krisztus Testének egysége *a Szentlélek működésén alapszik*, az apostoli szolgálat biztosítja, s az egymás iránti szeretet tartja fenn. A hitnek ez az elmélyítése természetesen magával fogja hozni azt, hogy Isten népének tagjai érettebbek lesznek a felelősségvállalásban, s érzékenyebbek az egyházi engedelmisség értéke iránt.[33]

48. *Máriát*, aki a Szentlélek működése által foganta a megtestesült Igét, és a későbbiek során teljesen ráhagyatkozott a Szentlélek benső működésére, ebben az évben elsősorban úgy szemléljük és követjük, mint a Szentlélek szavát hallgató asszonyt, a csönd, az odafigyelés és a remény asszonyát, aki Ábrahámhoz hasonlóan „a remény ellenére reménykedve” elfogadta Isten akaratát. Ő fejezte ki egész világosan Jahve szegényeinek vágyát, és példaképe lett azoknak, akik teljes szívvel ráhagyatkoznak Isten ígéreteire.

A harmadik év: az Atyaisten

49. 1999-nek, a *közvetlen előkészület harmadik, utolsó évének* az lesz a feladata, hogy a hívő ember távlatait tágítsa ki Krisztus mértékére, amely „*a mennyei Atya mértéke*”, aki Őt küldte, s akihez visszatért. „Az örök élet az, hogy megismerjened téged, az egyedül igaz Istent, és akit küldtél, Jézus Krisztust. Az egész keresztény élet olyan, mint egy nagy *zarándoklat az Atya háza felé*, akinek föltétlen szeretete minden nap megnyilvánul az összes emberek, s főleg a „tékozló fiú” felé. Ez a zarándokút átöleli a személy bensőjét, s onnan árad a hívő közösségre, s végül az egész emberiségre.

A Jubileum, melynek középpontja Krisztus, egy nagy *hálaadás lesz az Atya felé*: „Áldott legyen az Isten, Urunk Jézus Krisztus Atyja, aki Krisztusban minden lelki áldással megáldott minket fönn az égben. Mert Őbenne választott ki bennünket a világ teremtése előtt, hogy szentek és szeplőtelenek legyünk előtte a szeretetben.

50. Ebben a harmadik évben „az Atya felé vezető út” érzésének mindenkit arra kell indítania, hogy Krisztushoz, az ember Megváltójához ragaszkodva rálépjen az igaz *megtérés* útjára, mely magával hoz egy „tagadást”, tudniillik a bűntől való szabadulást, és egy „állítást”, azaz a jó választását; ezt a jót az evangélium által megerősített természetörvényből eredő erkölcsök és parancsok fejezik ki. Ebben az összefüggésben kell átélni és ünnepelni *a bűnbánat szentségét*. A mai társadalomban, ahol gyakran mellőzik a legalapvetőbb erkölcsi értékeket, nagyon fontos hirdetni, hogy a megtérés a keresztény szeretet mellőzhetetlen föltétele.

Ezért főleg ebben az esztendőben hasznos lesz a szemek elé állítani a *szeretet* isteni erényét, emlékezetbe idézve Szent János első levelének tömör összefoglalását: „Szeretet az Isten”, A szeretet – az Isten és a felebarátok iránti szeretet kettősségével – a hívő egész erkölcsi életének összefoglalása. Forrása és célja Isten.

51. Ebben az összefüggésben – miközben megemlékezünk arról, hogy Jézus azért jött, hogy „a szegényeknek hirdesse az evangéliumot” – hogyan ne hangsúlyoznánk még elszántabban az *Egyháztörődő érdeklődését a szegények és elhagyottak iránt?* Sőt azt kell mondanunk, hogy az igazságosság és béke védelme – egy olyan világban, mint a miénk, melyet annyi összeütközés, társadalmi és gazdasági különbség jellemez – a jubileumi előkészület fontos része. Így a Levitikák könyve világánál 100 a keresztényeknek magukra kell öltetniük a világ összes szegényeinek személyét, és a Jubileumot úgy kell képviselniük, mint alkalmas időt pl. arra, hogy elengedjék teljesen vagy legalább részben a nemzetközi adósságokat, melyek sok nemzet sorsát nehezítik. A Jubileum alkalmat kínálhat arra is, hogy a jelen kihívásai közül pl. a kultúrák közötti dialógus nehézségeit, a nők jogainak problémáját, valamint a család és a házasság javának előmozdítását átgondolják.

52. Szem előtt tartva továbbá, hogy „Krisztus... éppen az Atya és az Ő szeretete misztériumának kinyilatkoztatásával megmutatja az embernek magát az embert, és föltárja előtte nagyszerű hivatását”,^[34] két feladatot föltétlenül meg kell oldani, főleg a harmadik előkészületi év során: *a szembenézést a szekularizmussal és a dialógust a nagy vallásokkal*.

Az első esetben vizsgálni kell a *civilizáció krízisének* széles témakörét, mely krízis elsősorban a technológiailag fejlettebb, de belsőleg az Istenről való elfeledkezés vagy az Ő mellőzése miatt elszegényedett Nyugaton mutatkozik. A civilizáció krízisére a *szeretet civilizációjával* kell válaszolni, mely a béke, a szolidaritás, az igazságosság és a szabadság egyetemes értékeire alapul, s ezek az értékek Krisztusban érik el teljességüket.

53. Ami a vallásokkal folytatandó dialógust illeti, a 2000-et előkészítő vigília nagy alkalom lesz – még az utóbbi évtizedek eseményeinek világosságánál is – a vallások közti dialógusra, azoknak a világos elveknek megfelelően, melyeket a II. Vatikáni Zsinat a *Nostra Aetate* nyilatkozatban fektetett le.

E dialógusban az első hely illeti a zsidókat és a muzulmánokat. Adja Isten, hogy e szándék megpecsételéseként *közösen találkozhassunk* a nagy monoteista vallások szent helyein.

Tanulmányozni kell, hogyan lehetne előkészíteni történelmi jelentőségű találkozókat egyrészt Betlehemben, Jeruzsálemben és a Sinai hegyen – e nagy szimbolikus jelentőségű helyeken, hogy fölélénküljön a dialógus a zsidókkal és az iszlám hívőkkel –; másrészt más városokban a többi nagy vallás képviselőivel. Arra azonban mindig ügyelni kell, hogy ne okozzunk veszedelmes félreértéseket, s óvakodjunk a szinkretizmus és a könnyelmű irenizmus veszedelmétől.

54. E teendők közepette a Szentséges Szűz Mária, az Atyaisten választott leánya úgy lesz jelen a hívők előtt, mint az isten- és felebaráti szeretet tökéletes példája. Miként ő maga mondja a *Magnificátban*: nagy dolgot cselekedett övele a Mindenható és Szent az Ő neve. Az Atya az üdvtörténetben *egyedülálló küldetésre* választotta ki Máriát, hogy a várt Üdvözítő Édesanyja legyen. A Szűz Isten hívására teljes készséggel válaszolt: „Íme, az Úr szolgálóleánya”, Názáretben kezdődött, s Jeruzsálemben, a kereszt alatt beteljesedett anyasága ebben az évben úgy lesz tapasztalható, mint Isten összes gyermekei felé szóló, sürgető, szeretetteljes hívás, hogy szavát meghallgatva – „tegyétek meg, amit Krisztus mond nektek” – térjenek vissza az atyai házba.

C) MAGA AZ ÜNNEPLÉS

55. A Nagy Jubileum ünneplése maga, mely egyidejűleg történik majd a Szentföldön, Rómában és a helyi egyházakban szerte a világon, önálló fejezetet alkot. Ebben az ünneplésben a cél a *Szentháromság megdicsőítése*, akitől minden származik, s akire a világban és a történelemben minden irányul. Erre a misztériumra tekint a közvetlen előkészület három esztendeje: Krisztustól és Krisztus által a Szentlélekben az Atyához. Ebben az értelemben a jubileumi ünneplés megvalósítja s ugyanakkor elővételezi a keresztény ember és az Egyház életének beteljesedését a Szentháromság egy Istenben.

Mivel Krisztus az egyetlen út, mely az Atyához vezet, annak hangsúlyozására, hogy Ő elevenen és üdvözítő módon jelen van az Egyházban és a világban, a Nagy Jubileum alkalmával Rómában *Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszust* fogunk tartani. A 2000. év teljesen eucharisztikus lesz: az Üdvözítő, aki 20 évszázaddal ezelőtt testet öltött Mária méhében, az *Eucharisztia szentségében* folyamatosan az isteni élet forrásaként adja magát az emberiségnek.

A Szent Jubileum ökumenikus és egyetemes jellegét mindenki számára láthatóvá fogja tenni az

összes keresztények találkozása, egy *pánkeresztény találkozó*. Ez a találkozó igen nagy jelentőségű lesz, éppen ezért a félreértések elkerülése végett okos megfontolással és gondosan kell előkészíteni, testvéri együttműködésben a többi keresztény hagyomány és hitvallás híveivel, s nyitottan azon vallások felé, melyeknek tagjai esetleg ki akarják fejezni jó szándékukat Krisztus összes tanítványának öröme iránt.

Egy dolog kétségtelen: mindenki arra hivatott, hogy a maga lehetőségei szerint ki ne térjen a 2000. év nagy kihívása elől, melyhez kétségtelenül az Úr rendkívüli kegyelme kapcsolódik az Egyház és az egész emberiség számára.

JÉZUS KRISZTUS UGYANAZ ... ÉS MINDÖRÖKKÉ”

56. Az Egyház 2000 éve él. Mint az evangéliumi *mustármag* növekszik és nagy fa lesz, annyira, hogy ágaival betakarja az egész emberiséget. A II. Vatikáni Zsinat a *Lumen gentium* konstitúcióban az *Egyházhoz tartozás és Isten népe rendeltetése* kérdéséről így nyilatkozik: „Isten népének katolikus egységébe ... minden ember meg van hívva. Különbő módon, de ehhez az egységhez tartoznak vagy ehhez vannak rendelve, mind a katolikus hívők, mind Krisztus más hívei, mind általában az összes emberek, kiket Isten kegyelme meghívott az üdvösségre.”^[35] VI. Pál *Ecclesiam suam* kezdetű enciklikájában arról beszélt, hogy az egész emberiséget átöleli Isten terve, és az *üdvösség dialógusa különböző szinteken* folyik.^[36]

Ebben a megvilágításban jobban meg lehet érteni a kovász evangéliumi példázatát is: Krisztus mint isteni kovász egyre jobban átjárja az emberiség életét azáltal, hogy terjeszti az üdvösség húsvéti misztériumban végbevitt művét. Üdvözítő uralma alá vonja mindazt, *ami az emberi történelemben volt*, egészen Ádámig visszamenően.^[37] De hozzátartozik a *jövő* is: „Jézus Krisztus ugyanaz tegnap, ma és mindörökké”, Az Egyház a maga részéről egyet akar: „a vigasztaló Szentlélek vezetésével folytatni Krisztus munkáját, aki azért jött el a világra, hogy tanúságot tegyen az igazságról, hogy üdvösséget szerezzen, nem pedig hogy elítéljen, hogy szolgáljon, nem pedig hogy neki szolgáljanak.”^[38]

57. Ezért az apostoli kortól kezdve az *Egyház küldetése* megszakítás nélkül folytatódik az emberiség egyetemes családjában. Az evangelizáció először a Földközi-tenger körzetének szólt. Az első évezred missziói Rómából és Konstantinápolyból kiindulva az egész *európai földrészre* elvitték a kereszténységet. Ugyanakkor missziók indultak *Ázsia* felé egészen *Indiáig* és *Kínáig*. A 15. sz. végén *Amerika* fölfedezésével kezdetét vette a déli és északi nagy földrészek evangelizációja. Ugyanebben az időben, miközben *Dél-Afrika* meglátta Krisztus világosságát, Xavéri Szent Ferenc, a missziók védőszentje eljutott *Japánig*. A 18-19. században néhány laikus hívő révén érkezett a kereszténység *Koreába*; ugyanekkor az evangélium hirdetői eljutottak *Indokínába*, *Ausztráliába* és a *csendes-óceáni szigetvilágba*.

A 19. században élénk missziós tevékenység folyt Afrika népei között. Mindezek a kezdeményezések máig megmaradó gyümölcsöket teremtek. A II. Vatikáni Zsinat a misszióról

szóló *Ad gentes* határozatában vette őket számba. A Zsinat után a *Redemptoris missio* enciklika foglalkozott a misszió kérdésével és századvégi problémáival. Az Egyház a jövőben is misszionálni fog, mivel a misszió része természetének. A nagy keresztényellenes rendszerek – előbb a náciizmus, majd a kommunizmus – összeomlása Európában sürgető feladattá teszi, hogy az európai férfiaknak és nőknek újra fölkináljuk az evangélium szabadító üzenetét.[39] Továbbá miként a *Redemptoris missio* enciklika mondja, a világban megismétlődik az *athéni Areopágosz* esete, ahol Szent Pál beszélt.[40] A mai világban sok és különböző „areopágosz” van: a civilizáció és a kultúra, a politika és a közgazdaság nagy terei. Minél inkább elszakad a Nyugat a keresztény gyökereitől, annál inkább missziós területté válik különféle „areopágoszok” formájában.

58. A világ és az Egyház jövője azé a *fiatal nemzedéké*, mely ebben a században született, s a következőben lesz felnőtté, s lesz az új évezred első nemzedéke. *Krisztus odafigyel a fiatalokra*, miként arra az ifjúra figyelt, aki föltette neki a kérdést: „Mi jót kell tennem, hogy örök életem legyen?”, A csodálatos választ, melyet Jézus adott, részletesen elemeztem a *Veritatis splendor* enciklikában, s azt megelőzően 1985-ben a *Világ ifjúságához intézett levélben*. A fiatalok a Földön mindenütt és minden helyzetben kérdéseket tesznek föl Krisztusnak: *hozzá mennek, Őt keresik és újra meg újra kérdezik Őt*. Ha képesek lesznek követni az utat, melyet Ő mutat nekik, örömeiket fogják találni abban, hogy azért fáradozzanak, hogy Krisztus jelen legyen a következő században és az azt követőkben, egészen a világ végezetéig. „Jézus Krisztus ugyanaz tegnap, ma és mindörökké”.

59. Befejezésül a *Gaudium et spes* lelkipásztori konstitúció szavai kívánkoznak ide: „Az Egyház hiszi, hogy Krisztus, aki mindenkiért meghalt és föltámadott, Szentlelke által világosságot és erőt ad az embernek, hogy megfelelhessen nagyszerű hivatásának; s hogy nem adatott az ég alatt más név az embereknek, melyben üdvözülhetnek. Hasonlóképpen hiszi, hogy *Urában és Mesterében megtalálja az egész emberi történelem és az ember célját, központját és megértésének kulcsát*. Ezen fölül az Egyház tanítja, hogy az összes változások mögött *sok változatlan dolog van*; ezeknek végső alapja Krisztusban van, aki mindig ugyanaz: tegnap, ma és mindörökké. Így Krisztus világosságában, aki a láthatatlan Isten képmása, minden teremtmény elsősülöttje, a Zsinat mindenkihez fordul, hogy megvilágosítsa az ember misztériumát és mindenkivel együttműködjék korunk fő problémáinak megoldásában.”[41]

Miközben a híveket arra szólítom, hogy sokat imádkozzanak Istenhez azért a világosságért és segítségért, melyre a közeli Jubileum előkészítéséhez és ünnepléséhez szükségünk van, Tisztelendő Püspök Testvéreimet és a rájuk bízott egyházi Közösségeket arra buzdítom, hogy tárják ki szívüket a Szentlélek indításai előtt. Ő nem fog késlekedni, hogy a lelkeket fölkészítse arra, hogy a Nagy Jubileumot megújult hittel és nagylelkű részvétellel ünnepeljék.

Az egész Egyházra nehezedő feladatot Mária, a Megváltó Anyja égi közbenjárására bízom. Ő, a szép szeretet Anyja legyen a harmadik évezred Nagy Jubileum felé zarándokló keresztényeinek vezércsillaga, aki biztos utat mutat az Úr felé. Az alázatos názáreti szolgálóleány, aki 2000 évvel

ezelőtt megmutatta a világnak a Megtestesült Igét, vezérelje az új évezred emberiségét Őfeléje, aki „az igaz világosság, mely megvilágosít minden embert”.

Ezekkel a gondolatokkal adom mindannyiatokra apostoli áldásomat.

Kelt Rómában, Szent Péternél, 1994. november 10-én, pápaságom 17. évében.

II. János Pál pápa

Jegyzetek

- [1] Vö. Szt. Bernát: In laudibus Virginis Matris, Homília IV, 8. Opera omnia. Edit. Cisterc. 4 (1966). 53.
- [2] GS 22.
- [3] Uo.
- [4] Vö. 20,200; és a sokszor idézett és vitatott 18,63-64.
- [5] 15,44,3.
- [6] Vita Claudii 25,4.
- [7] Epistula 10,96.
- [8] Vö. DV 15.
- [9] Redemptor hominis enc., 1. p. (Pápai megnyilatkozások, I. Bp., 1980.)
- [10] Vö. 49 sk. (Pápai megnyilatkozások, XIV. Bp., 1987.)
- [11] Vö. Euntes in mundum ap. levél. 1988.1. 25.
- [12] Vö. 12. p. (Pápai megnyilatkozások, XXII. Bp., 1991.)
- [13] Vö. GS 47-52. p.
- [14] LG 1.
- [15] Vö. Reconciliatio et paenitentia ap. buzdítás. 1984. XII. 2.
- [16] LG 8.
- [17] Vö. UR 3. p.
- [18] Vö. UR 1. p.
- [19] DH 1.
- [20] GS 19.
- [21] Tertullianus: Apologia 50,13.
- [22] Vö. AAS 56 (1964), 906.
- [23] Vö. Nae 2. p.
- [24] DV 25.
- [25] Vö. DV 2.
- [26] A Katolikus Egyház Katekizmusa. Bp., 1994. 1271. p.
- [27] Vö. a katekizmust közzétevő Fidei depositum ap. konstitúció.
- [28] LG 62.

- [29] LG 65.
[30] 50
[31] 51.
[32] LG 7.
[33] Vö. LG 37.
[34] GS 22.
[35] 13.
[36] AAS 56 (1964), 650-657.
[37] Ecclesiam suam, 2.
[38] GS 3.
[39] Vö. Az európai püspökök szinódusának nyilatkozata, 3.
[40] Vö. Redemptoris missio, 37. p.
[41] GS 10.

Copyright © Libreria Editrice Vaticana

Copyright © Dicastero per la Comunicazione - Libreria Editrice Vaticana